

STUPOVI DRUŠTVA

Bila sam neformalna negovateljica, jedna od pola milijuna u Hrvatskoj

U Hrvatskoj oko pola milijuna ljudi svakodnevno brine o starijim ili bolesnim članovima obitelji, uz posao i vlastite obveze. Ta neformalna skrb ključna je za funkcioniranje sustava, ali često prolazi bez priznanja i podrške.

Objavljeno prije 3 mjeseca | 30. 07. 2025.

Autor **Silvija Novak**

ilustracija: S. Bura/mj

Kad je mama oboljela, to je za čitavu obitelj bio veliki šok. Dijagnoza nije bila dobra – karcinom endometrija. Liječnica je rekla da će biti potrebna operacija, a potom i nekoliko tura kemoterapije i zračenja. Mama je dobro podnijela operaciju, pa i kemoterapiju, no posljedice zračenja bile su teške.

Sestra i ja preuzele smo brigu o njoj; donosile joj hranu, prale, čistile, tješile. Usput smo preuzele brigu i o tati jer, prije svoje bolesti, o njemu se brinula mama. On je pripadao onoj generaciji muškaraca koji smatraju da kućanski poslovi nemaju veze s njima pa je

tako mama uvijek bila ta koja je kuhala, čistila, brinula o kućanstvu bez njegovog prevelikog uplitanja. Bio je to težak period ispunjen stalnim odlascima k roditeljima, ponekad i više puta dnevno, zatim vožnja na terapije, briga o obrocima, uzimanje lijekova, davanje injekcija.

Mama je umrla u veljači 2021. godine i tata je ostao sam. Briga o mami značila je prije svega fizičku brigu o njoj i njezinoj bolesti jer mama se kroz čitavo to vrijeme psihički jako dobro držala. No kad je umrla, briga za tatu bila je na neki način čak i teža. Bez obzira na to što nije imao neku fizičku bolest, strašno je patio sad kad je, valjda po prvi puta u životu, ostao sam. A prave pomoći i utjehe nije bilo.

OGLAS

Nakon posla odmah bih trčala tati, pokušala ga zabaviti, donosila bih mu hranu, a onda brzo kući i nastavak brige o tada još jako malom djetetu. A sutra ispočetka: posao, tata, ručak, dijete...

Tati je u jednom trenutku pozlilo pa je na nekoliko dana završio u bolnici. Sestra i ja razmišljale smo koliko ćemo dugo još moći brinuti o njemu. Je li došlo vrijeme za odlazak u dom? No bilo nam je jasno da tata to ne bi podnio. Mama je bila prilagodljiva, ali njemu bi odlazak u dom predstavljao najgori užas koji može zamisliti. Gori čak i od užasa u kojem se našao nakon mamine smrti.

Tako smo sestra i ja nastavile brinuti o njemu. Trčanje k njemu nakon posla, terapije, ručkovi i tješnja pa onda povratak kući, briga o vlastitom kućanstvu, djeci – tako su nam izgledali dani.

Sendvič generacija

Čitavo to vrijeme, još od prve mamine dijagnoze, osjećala sam se kao da sam u nekakvog groznom sendviču, stisnuta između brige za stare i bolesne roditelje i brige za svoje malo dijete. Kasnije sam saznala da se ta nezavidna situacija upravo tako i zove. To je takozvana sendvič generacija koja brine o svojim bolesnim roditeljima, a istovremeno i o maloj djeci. Pri tome za sebe uopće nema ni vremena, a ni energije.

Različiti ljudi na stres različito reaguju. U tom periodu kao da sam se prebacila na nekakav automatski način rada; trudila sam se ne razmišljati i ne analizirati previše. Samo sam obavljala zadatke po redu, onako kako su dolazili. Gasila sam jednu vatru i dočekivala drugu.

Silvija Novak, bivša neformalna njegovateljica i novinarka (scr: HRT)

No kad je tata umro, deset mjeseci nakon mame, sve me poklopilo. Autopilot se ugasio, ostale su samo praznina i tuga. Tek tad je moglo početi žalovanje za obolje roditelja i tek tada sam mogla početi analizirati što se u čitavom tom procesu dogodilo sa mnom. Također, razmišljala sam o tome što bi bilo da ja ili sestra nismo mogle brinuti o svojim roditeljima, da smo živjele u drugom gradu ili čak drugim državama, da to sve skupa nismo mogle izdržati financijski ili psihički?

Tada sam na internetu prvi put došla u doticaj s pojmom neformalnog njegovatelja. Upravo to smo sestra i ja bile svojim roditeljima skoro dvije godine. Također sam doznala da takvih ljudi u Hrvatskoj ima oko pola milijuna i da bez njih društvo uopće ne bi funkcioniralo.

Tko su neformalni njegovatelji?

Neformalni njegovatelji su osobe koje neplaćeno pomažu članovima obitelji, susjedima ili prijateljima s kroničnim bolestima, invaliditetom ili dugoročnom potrebom za skrbi, izvan formalnih sustava i zapošljavanja. Iako nema preciznih nacionalnih podataka, procjenjuje se da u Hrvatskoj ima oko 460.000 neformalnih njegovatelja, a to je otprilike 10 posto populacije.

Prema nekim procjenama, 2016. godine u Hrvatskoj je 532.633 osoba pružalo neformalnu skrb gotovo 16 sati tjedno. Ukupna ekonomska vrijednost te skrbi procijenjena je na 1,57 milijardi eura godišnje. No riječ je o širem problemu. U Europskoj uniji oko 52 milijuna ljudi (14,4 posto populacije dobi od 18 do 74 godine) svaki tjedan

pruža neformalnu dugoročnu skrb. To je čak 80 posto ukupnog broja osoba koje nekome pružaju skrb i njegu. Neformalni njegovatelji su, zapravo, uglavnom njegovateljice. Naime, u Europskoj uniji 60 posto neformalnih njegovatelja čine žene, a u Hrvatskoj je taj postotak čak 68.

Neformalni njegovatelji trebaju pomoć

“Dnevne aktivnosti u kojima njegovatelji najčešće pomažu su: kupovina, pripremanje hrane, pranje posuđa i pospremanje stana, zatim aktivnosti vezane uz higijenu starije osobe”, kaže dr. sc. **Silvija Rusac** s Pravnog fakulteta u Zagrebu koja se s ovom temom znanstveno bavila kroz istraživanje “Profil neformalnih njegovatelja starijih osoba u gradu Zagrebu” (Štambuk, Rusac, Skokandić, 2018.)

Silvia Rusac (foto: privatni album)

Prof. Rusac tako kaže da trajanje dnevne njege u 44 posto slučajeva iznosi 4 sata dnevno, a kada se mjeri dužina pružanja skrbi, ona je najčešće, u 44,1 posto slučajeva, od jedne do četiri godine. No pomoć je često potrebna i onima koji pomoć pružaju, dakle njegovateljima.

“Njegovateljima je najčešće potrebna pomoć u kupanju, dizanju oboljele osobe iz kreveta, pripremanju hrane, pranju posuđa, pospremanju stana. Njegovatelji ističu da im je potrebna dodatna pomoć fizioterapeuta (32 posto), doplatak za pomoć i njegu (29 posto), pomoć i njega u kući (28,1 posto), jednokratna novčana pomoć (23,9 posto), patronažna sestra (22,7 posto), dok 18 posto ispitanika ističe potrebu za stacionarom”, kaže Rusac.

“Bez neformalnih negovatelja sustav skrbi bi se urušio”

Uz sve navedeno, nije pretjerano reći da društvo ovisi o neformalnim negovateljima. Naime, da njih nema, jednostavno ne bi imao tko brinuti o svima onima kojima je pomoć potrebna. “Da ih nema, sustav skrbi bi se brzo urušio. Država trenutačno nema dovoljno kapaciteta koji bi u potpunosti nadomjestili njihovu ulogu, a nema niti razvijenu strategiju”, dodaje moja sugovornica.

Uz to, navodi, došlo bi do preopterećenja institucija, povećanje institucionalizacije, zdravstveni sustav bio bi pod pritiskom. Došlo bi do povećanja socijalne isključenosti i općenito rasta troškova za državu koja bi morala značajno povećati izdvajanja za institucionalnu skrb, kućne posjete i formalne negovatelje. Unatoč toj nezamjenjivosti, društvo je vrlo slabo senzibilizirano na probleme neformalnih negovatelja.

“Njihova uloga ostaje nevidljiva, nedovoljno priznata, a javnost i institucije ignoriraju njihove probleme. Još uvijek je u našem društvu kultura skrbi obilježena stavom da je briga o starijima ‘dužnost obitelji’. Dominira stav da se radi o privatnoj stvari, dok javne politike i mediji ne pružaju dovoljno prostora ni podrške ovoj skupini. Da bi se to promijenilo, potrebna je politička volja, medijska vidljivost i edukacija te senzibilizacija javnosti. Također, ne postoji sustavni registar pa se problemi negovatelja banaliziraju ili prešućuju, a neformalna skrb se normalizira”, kaže profesorica Rusac.

Zbog svega navedenog, u sljedećih ćemo nekoliko tjedana više prostora na našem portalu dati upravo neformalnim negovateljima i problemima s kojima se susreću. Ako ste i sami neformalni negovatelj i brinete o članu svoje obitelji ili prijatelju, javite nam se sa svojim iskustvima i zapažanjima.

Ovaj prilog je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

Zanima nas vaša priča

Želite li i vi, posve anonimno, podijeliti svoje iskustvo i viđenje ove teme s nama i našim čitateljima, možete to učiniti putem web obrasca **Povjerljivo**. Napišite svoju priču!

OGLAS

SVE O TEMI: #NEFORMALNI NJEGOVATELJI #SKRB ZA STARIJE

Fanove naljutila izjava Dane Whitea: "Gurni si prst u oko pa se bori s UFC teškašem"

OD 18:00 Varaždin dočekuje Slaven Belupo

VIDEO Perišić se sukobio sa sakupljačem lopti. Navijači rivala izviždali Hrvata

Trinaest projekata s područja Istarske županije nominirano za prestižnu nagradu "Ambasador"

BEZ PRAVNE AKROBACIJE Trump: Neću se kandidirati za potpredsjednika na izborima 2028.

NA JADRANSKOJ OBALI Ljetna vila fašističkog diktatora ide na dražbu

Vatrogasci Vrbovskog intervenirali zbog požara na kući, spremištu sijena, izbjegnuta veća šteta

Jedna od najprometnijih gradskih ulica zasjala u novom ruhu

Osječka kriza je sve dublja, probuđena Rijeka mogla i do uvjerljivije pobjede

Sponsored by Midas

ŽIVOT POČINJE S 50!

Mi smo medij zajednice. Razbijamo predrasude o starenju i starosti – živimo. Pratimo teme zdravlja, zdravstvene, obiteljske i mirovinske politike, politike, kulture, zabave, znanosti i životnog stila. Želimo vas ohrabriti, povezati i inspirirati kako biste zdravije i aktivnije uživali u životu. Poštujemo različitosti, promoviramo toleranciju i potičemo argumentiranu raspravu. Naš moto je: Živite zadovoljno, živite dobro.

The logo consists of the letters "EPP" in white, italicized, sans-serif font, centered within a red parallelogram. This logo is positioned on a horizontal line that spans the width of the page.